

ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ...

«Τα ανθρώπινα δικαιώματα, βάση του κράτους»

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΓΕΩΡΓΟΥΔΗ

Η ελεύθερη αγορά δεν έχει σχέση με την ελευθερία και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αντίθετα, η εξάπλωσή της μεγαλώνει την κοινωνική αδικία. Σήμερα έχουν αδειάσει το πραγματικό περιεχόμενο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ξεγελώντας τον κόσμο με τη λέξη ελευθερία. Στη θέση της ελεύθερης αγοράς πρέπει να βάλουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα για να αποκτήσει ο άνθρωπος την αξιοπρέπεια και την ανθρωπιά του.

Μόνο η φιλοσοφία μπορεί να καθάρσει τις έννοιες και να κομίσει ένα μήνυμα πνευματικής απελευθέρωσης στην ανθρωπότητα, τονίζει εμφατικά στη συνέντευξη που ακολουθεί η Ιωάννα Κουτσοουράδη, μια φιλόσοφος που ασχολείται με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ελληνικής καταγωγής, καθηγήτρια Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Χατζέτεπε της Αγκυρας, στο Μάλτεπε της Ισταμπούλ και πρόεδρος του Κέντρου Ερευνών και Εφαρμογής των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ίδιου πανεπιστημίου. Είναι εκπρόσωπος της Τουρκίας στην UNESCO για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Παράλληλα, συμβάλλει αποφασιστικά στη διάδοση της φιλοσοφίας στην Τουρκία μέσω της εκπαίδευσης.

- Κυρία Κουτσοουράδη, η φιλοσοφία σήμερα μπορεί να κομίσει στον κόσμο ένα μήνυμα πνευματικής απελευθέρωσης στον άνθρωπο;

«Η φιλοσοφία είναι η μόνη δημόσια δραστηριότητα που μπορεί να το κάνει αυτό. Γιατί ένα από τα κύρια θέματα με τα οποία ασχολείται είναι οι αξίες, οι ηθικές αξίες, αλλά υπάρχει ένα μεγάλο μπέρδεμα εδώ. Η φιλοσοφία τα τελευταία χρόνια τείνει να φτάσει σε όλες τις κουλτούρες, αλλά ταυτόχρονα τείνει και να απομακρυνθεί από την καθαρά γνωστική της ιδιότητα, και αυτό εγώ το βλέπω πολύ προβληματικό. Γίνεται, μάλιστα, εν ονόματι του διαλόγου μεταξύ των πολιτι-

σμών. Δεν πρέπει όμως να αναγάγουμε τη φιλοσοφία σε κοσμοθεωρίες. Διότι, όταν μιλάμε για σεβασμό σε όλες τις κουλτούρες και όλες οι κουλτούρες με τη σειρά τους έχουν τη δική τους φιλοσοφία, ξεχνάμε ότι η φιλοσοφία είναι πάνω απ' όλα γνώση. Βεβαίως, οι κοσμοθεωρίες και οι βιοθεωρίες έχουν θέση στη ζωή μας, δεν έχω καμία αντίρρηση σ' αυτό, αλλά να μην τα μπερδεύουμε αυτά με τη φιλοσοφία, εκεί είναι το πρόβλημα. Γιατί οι κουλτούρες, οι βιοθεωρίες και οι κοσμοθεωρίες χωρίζουν τους ανθρώπους μεταξύ τους, ενώ η φιλοσοφία είναι το κοινό πεδίο των ανθρώπων, μας φέρνει κοντά, αλλά η φιλοσοφία ως γνώση».

- Σήμερα, στις συνθήκες παγκοσμιοποίησης, διαπιστώνουμε πως έχει πραγματοποιηθεί ένα πλανητικό άλμα όσον αφορά τη σύνδεση της οικονομίας με τις επιστήμες και την τεχνολογία, που προσδιορίζει την άσκηση της πολιτικής...

«Ήδη όμως το παγκόσμιο οικονομικό - επιστημονικό - τεχνολογικό σύμπλεγμα οδηγεί τον πλανήτη σε μια παγκόσμια οικολογική καταστροφή, στη συνεπακόλουθη διάλυση στις κουλτούρες του κόσμου και τίθεται θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μετά το 1945 δημιουργήθηκαν συγκροτημένα ρεύματα σκέψης, που θέλουν να κάνουν και τη φιλοσοφία υπηρέτη και υπόδουλο τελικά της εξουσίας».

- Τι νομίζετε ότι πρέπει να γίνει;

«Βρίσκω πολύ πιο εμβληματικό ως στοιχείο την οικουμενικοποίηση των δυνάμεων και των διαδικασιών της αγοράς. Και το πρόβλημα είναι ότι τίθεται ως αναπόφευκτο. Οχι, δεν είναι αναπόφευκτο. Το σημείο που ξεγελά τους ανθρώπους είναι η λέξη ελευθερία, ελεύθερη αγορά. Λοιπόν, τι γίνεται; Θέλουν να προστατεύσουν την ελευθερία της αγοράς με τον τρόπο που προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ως η ελευθερία της αγοράς να είναι ανθρώπινο δικαίωμα.

ΙΩΑΝΝΑ ΚΟΥΤΣΟΥΡΑΔΗ
καθηγήτρια Φιλοσοφίας

Δυστυχώς, δεν είναι ανθρώπινο δικαίωμα, αλλά οι άνθρωποι ξεγελούνται. Η λέξη ελεύθερος είναι πολύ ελκυστική, προκαλεί μεγάλο ενδιαφέρον. Ποιος μπορεί να κάνει ό,τι θέλει; Βλέπουμε πως με την εξάπλωση της ελεύθερης αγοράς, τόσο μέσα στα κράτη όσο και μεταξύ των κρατών αυξάνεται η κοινωνική αδικία. Αυτό το βλέπουμε και εμπειρικά. Δεν χρειάζεται να το δεις εμπειρικά: όταν έχεις σταθερές έννοιες και ξέρεις τους όρους του κόσμου, τότε μπορείς να δεις πού πάνε τα πράγματα. Αλλά οι άνθρωποι είναι ενθουσιασμένοι με τη λέξη ελευθερία. Θα αποκόψουμε από την πολλή ελευθερία. Εχουμε παρεξηγήσει τις ελευθερίες. Στη θέση αυτής της ιδέας της αγοράς πρέπει να βάλουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά με τις έννοιες τις καθαρές, όχι όπως είναι σήμερα. Σήμερα τις έχουν μπερδέψει τόσο, ώστε το περιεχόμενό τους έχει αδειάσει. Εχουμε μόνο θετικές προλήψεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για το τι περιέχουν. Αυτό ποιος μπορεί να το δει; Και στο τέλος τι γίνεται; Μ' αυτές τις προλήψεις καταντάμε να φέρνουμε αιτήματα που είναι αντίθετα στα ανθρώπινα δικαιώματα. Λόγου χάρη, αυτό που έχει κάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Σ' ένα περιοδικό της διαβάζεις σχετικά με το να προστατεύουμε την ε-

λευθερία της έκφρασης. Γιατί θέλουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα, για να βρίζουμε ο ένας τον άλλον; Αμα ξέρουμε όμως τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα, βλέπουμε ότι είναι αδύνατο να μιλήσεις για κάτι τέτοιο».

- Μπορεί με τις δικές σας έννοιες να έχουμε μια συμπυκνωμένη ιεράρχηση των δικαιωμάτων σήμερα για να επαναπροσδιορίσουμε το αληθινό τους περιεχόμενο;

«Ιεράρχηση όχι. Γιατί αποτελούν ένα όλον. Δεν μπορείς να προστατεύεις αυτό και ν' αφήσεις το άλλο. Είναι ό,τι έγινε χρόνια πριν στη Σοβιετική Ένωση, και ακόμα όταν ο δυτικός κόσμος λέει ανθρώπινα δικαιώματα εννοεί ένα είδος ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αυτό που εννοούν με τις ελευθερίες. Αν διαβάσατε τον Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 2000 έχει 14 ελευθερίες. Αν δεν απατώμαι, αποτελείται από 4 κεφάλαια. Το ένα κεφάλαιο, που έχει τίτλο Δικαιοσύνη, περιέχει 4 άρθρα. Μόνο που αυτά αφορούν τα δικαστήρια, πώς να δικάζεται ο άνθρωπος δηλαδή, και όχι την κοινωνική δικαιοσύνη».

- Στη θέση της ελευθερίας της αγοράς τι νομίζετε ότι θα μπορούσαμε να βάλουμε;

«Τώρα προσέξτε, είναι λίγο παράξενο αυτό που λένε, να μικραίνει το κράτος. Κάτι παράλληλο, ν' αναπτυχθεί το κράτος, λέει ο μαρξισμός, δύο αντίθετες ιδεολογίες φτάνουν στο ίδιο αποτέλεσμα. Γιατί έχουμε στο κεφάλι μας μια έννοια κράτους που συνεχώς πιέζει τους ανθρώπους. Πρέπει, πρώτα απ' όλα, ν' αλλάξουμε την έννοια του κράτους στα κεφάλια μας. Σε κάθε κράτος τα όργανα και οι θεσμοί που το συγκροτούν να έχουν ως βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τότε το κράτος είναι αυτό που θα προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πρώτα απ' όλα, πρέπει να μάθουν τα ανθρώπινα δικαιώματα για να τα προστατεύουν οι δημόσιοι υπάλληλοι».